

ICOM-ov MEĐUNARODNI KOMITET ZA MUZEJE I ZBIRKE ODJEĆE

Upute za čuvanje odjeće

Ove je upute usvojio 31. kolovoza 1989. Komitet za muzeje i zbirke odjeće (Committee for Costume Museums and Collections). Upute će se redovito ažurirati.

Sažetak

- 1. Sakupljanje odjeće.** Važna je jasna koncepcija. Treba uzimati samo one predmete koje se namjerava zadržati. Mora se postavljati što više pitanja kako bi se dobilo što više obavijesti o predmetu.
- 2. Inventiranje.** Bilježe se sve informacije unutar raspoloživog vremena, upotrebom olovke kad se radi s predmetom. Svaki predmet nosi stalan inventarski broj.
- 3. Čuvanje.** Predmet se mora držati izvan zbirke i, čim se dobije, mora se pregledati da se ustanovi ima li na njemu štetočina i prašine, nakon čega ga treba očistiti. Predmetima treba što manje manipulirati. Predmeti namijenjeni zbirci ne smiju se oblačiti.
- 4. Spremanje.** Uvjeti u muzeju moraju biti što sličniji idealnima.

	Temperatura	Relativna vlaga
za tekstil	18°C	50–55%
za kožu	18°C	50%

Neka vrijednosti što manje variraju. Rasvjetu treba upotrebljavati samo kad se radi s predmetima.

- 5. Konzervacija.** Spriječiti je bolje nego liječiti. Ako se primijeni krivi postupak, predmet se može zauvijek uništiti. Konzervaciju moraju provoditi profesionalni specijalisti u dogovoru s kustosom. U slučaju bilo kakve sumnje ne treba ništa poduzimati.
- 6. Izlaganje i posuđivanje izvan institucije.** Ni jedan predmet se ne bi smio beskonačno izlagati. Treba ga izlagati pod rasvjetom koja se preporučuje, tj. od maksimum 50 luxa, a temperatura i vlaga moraju biti kao pod 4. Treba ga izlagati u zatvorenom i zračenom ambijentu.

Detalji

Prvo pravilo kaže da treba poštovati cjelovitost svakog pojedinačnog predmeta.

1. Sakupljanje

Važna je jasna koncepcija, politika sakupljanja. Treba prihvatiti samo one predmete koji se slažu s tom politikom. Treba poznavati i poštovati politiku sakupljanja i drugih ustanova.

2. Inventiranje

U blizini nekog predmeta treba upotrebljavati samo olovku nikada kemijsku olovku ili nalivero.

Treba zabilježiti sve informacije koje se prikupe, zatim ih procijeniti i tražiti ove podatke: ime i adresu donatora, onoga tko posuđuje ili prodavača; dizajner/krojač, da li je amater ili profesionalac; fotografije i druge ilustracije koje pokazuju predmet u upotrebi; datum kad je predmet nabavljen; mjesto i cijena otkupa; sadašnja vrijednost; svrha za koju je napravljen; povijest i okolnosti pod kojima je nošen. Zapisane podatke treba potpisati i zapisati datum. Svaki predmet treba dobiti svoj stalni inventarski broj.

3. Održavanje

Odmah po primitku i prije nego se uključi u zbirku, predmet se mora pretražiti da se vidi ima li u njemu štetočina i plijesni, te, ako je potrebno, očistiti mehaničkim sredstvima kao što su četkanje ili usisavanje, stalno ga pregledavajući. Ako je ozbiljno zagađen onda ga treba raskužiti nakon konzultacije s konzervatorom. Ne smije se prati. Osjetljivi krznjeni i pernati predmeti, od kose ili vuneni moraju se nekoliko mjeseci prije uvrštavanja u zbirku držati zasebno. Treba upotrebljavati čiste pamučne rukavice, ne upotrebljavati kremu za ruke ili mirise, niti kakav nakit koji bi se mogao zakačiti o labave niti. Rukavice čuvaju i osoblje i predmete. Predmetom treba što manje manipulirati. Treba izbjegavati savijanje i slaganje. Ako je to neizbježno, onda treba upotrijebiti tanki papir bez kiseline da se oblože nabori. Prenašati se smije samo uz prekrivače koji štite od prašine i to na pladnjima ili kolicima, koji imaju štitnike. Prekrivači moraju biti napravljeni od dobro oprane, nebijeljene ili djelomično bijeljene pamučne tkanine.

Ni u jednoj prostoriji s predmetima ne smije se pušiti, jesti ili piti. U blizini radnih prostorija ne smije biti vaza s cvijećem.

Katalogiziranje

Predmet treba postaviti na stol prekriven pamučnim prekrivačem i zapisati koliko god informacija vrijeme dopušta. Osnovni podaci moraju uključivati: stalni inventarski broj, ime onog koji bilježi i datum, veličinu, boju, oblik, materijal, tehniku (tkan, pleten, vezen, rađen ručno, strojno šiven), crteže i fotografije, znake istrošenosti, popravke i konzervacijski postupak. Predmeti se nikad ne smiju odijevati. Za fotografiranje se moraju izložiti u ravnini ili na lutkama. Sve podatke treba kopirati i svaki primjerak posebno pospremiti.

4. Spremanje

Prozori moraju biti zamračeni. Fluorescentno svjetlo mora imati ultraljubičaste zaslone. Svaka svjetiljka mora imati vlastiti prekidač tako da se mogu osvijetljivati samo radne plohe. Ambijent se ne smije mnogo mijenjati. Preporuča se prohladna temperatura od otprilike 18°C uz relativnu vlagu između 50% i 55%. Koža zahtijeva nisku vlagu od 45% do 50% i mora se držati odvojeno, kao i krzno, perje i vuneni predmeti, zbog njihova štetnog djelovanja na druge materijale. Nijedna prirodna tkanina nije mirna, postojana. Svaka vrsta reagira na drugačiji način na okolinu i pod njenim je utjecajem.

Bitno je dobro održavati, uz redovito i temeljito usisavanje prašine u svim uglovima i pod svim policama, kao preventiva od štetočina. Upotreba kemikalija da se uklone štetočine, uključujući tu i moljce, pokazalo se da uzrokuje nepopravljivu štetu svakom tekstilu, vlaknima i bojama, i može dovesti do razvoja otpornih vrsta insekata. Spremanje predmeta položenih na obložene površine je bolje nego vješanje, iako je vješanje jeftinije, a tako spremljena odjeća zauzima manje mjesta. Trošenje se mora svesti na najmanju mjeru upotrebom pojedinačno obloženih vješalica i bijelih pamučnih vrpca da olakšaju teret teških sukanja. Napeti materijali će se poderati, dobiti nabore i izdužiti se. Treba osigurati dovoljno mjesta da predmeti mogu »disati«. Pokušaj u kutije u koje se predmeti spremaju moraju se podignuti s poda da bi se izbjegle štete u slučaju poplave. Prostorije s odjećom i tekstilom treba opskrbiti samo fluorokarbonskim spravama za gašenje vatre.

5. Konzervacija

Svi oblici preventivne konzervacije moraju biti dobro poznati osoblju muzeja, jer je to najsvrhovitiji način konzervacije. Povijesne tkanine se nikad ne bi smjele gužvati, ili spremati u naborima bez podstave. Stolovi koji se upotrebljavaju za konzervaciju moraju biti obloženi i perivim prekrivačima protiv prašine.

Ako nema konzervatora, onda treba izbjegavati bilo kakvo čišćenje osim usisavanja prašine, a popravke treba svesti na minimum. Krivi postupak može predmet uništiti. Ako se pojavi kakva sumnja, predmet ne treba dirati. Svaki postupak treba zabilježiti na karticu predmeta zajedno s datumom i potpisom.

6. Izlaganje i posuđivanje

Ni jedan predmet ne bi smio biti stalno izložen.

Materijal na kojem se izlaže mora biti neškodljiv i kompatibilan s predmetima. Rasvjeta mora biti minimalna. Nema sigurnih vrijednosti, a 50 luxa je za sada preporučljivo za izložbe. Nakon zatvaranja izložbenih prostora, ne smiju se ostavljati nikakva svjetla, pa ni danje u kojem nema ultraljubičastih zraka. Svjetiljke moraju biti postavljene izvan vitrina. Prigušena rasvjeta je bolja nego kozmetička konzervacija.

Otvoreni postavi (bez vitrina) nisu preporučljivi zbog nestalnih prilika koje stvaraju posjetioci, koji donose mnogo vlage, podižu temperaturu i prašinu. Blizina posjetilaca predmetima stvara probleme u sigurnosti, jer ljudi dodiruju predmete, dišu i kreću se uokolo. Ambijent treba biti isti kao kad su predmeti spremljeni, što znači da vitrine moraju imati stalnu temperaturu od 18°C i relativnu vlagu od 50% do 55%.

Da bismo bili sigurni da metode izlaganja neće naškoditi predmetima i da se neće stvarati rupe od igala, svi se izložci moraju smjestiti i pričvrstiti u dogovoru s kustosom, konzervatorom i dizajnerom izložbe. Ne smiju se upotrebljavati nikakva sredstva za čišćenje i laštenje na bazi aerosola.

Da bi se izbjegao statički elektricitet, staklo se smije samo brisati a nikada trljati suhom krpom.

Pogled u budućnost

Neprestano se razvijaju nove istraživačke metode koje mogu otkriti značajne informacije, pod pretpostavkom da važni podaci nisu uklonjeni čišćenjem ili pretjeranim zahtjevima izlaganja.

Iz etičkih i znanstvenih razloga treba upamtiti ove riječi: nema diranja u predmete koji su uzeti za muzejsku zbirku. Svako mijenjanje smanjuje njihovu vrijednost kao povijesnog dokumenta.

Međutim, zanimanje koje pobude atraktivne izložbe može odrediti buduće očuvanje zbirke odjeće, bez obzira na to jesu li financirane uz pomoć poreza ili privatnih sredstava.

Kompromisi su neizbježni

Stalna suradnja između kustosa, dizajnera izložbi, konzervatora i znanstvenika je vrlo važan sastavni dio u pronalaženju najboljih mogućih uvjeta da zbirka odjeće bude dostupna publici.